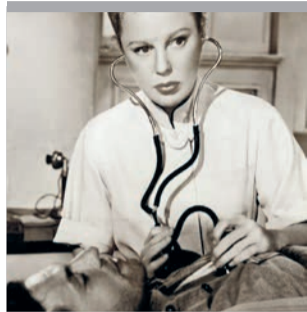

Mare

'Eindeloos wachten op nieuw contract'

Pagina 9

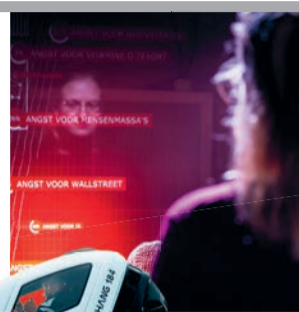
Artsen gaan politiek in. 'Stelsel stimuleert ons mensen ziek te houden'

Pagina 3

Alleskunner Lorentz was een van de grootsten (vond ook Einstein)

Pagina 6

Anti-wiegedoodmatras? Zo verdienen bedrijven aan onze angst

Pagina 11

Piloot is niet meer nodig

Onbemande vluchten rukken op (óók voor passagiers)

Het gaat niet lang meer duren voordat we in een vliegende taxi zonder piloot stappen, stelt de jurist Luis Fernando Fiallos Pazmiño. De techniek is er al, nu de regulering nog.

DOOR VINCENT BONGERS 'In tien jaar tijd ziet het luchtruim boven Leiden haast zwart van de onbemande vliegtuigjes', voorspelt de Ecuadoriaanse diplomaat Luis Fernando Fiallos Pazmiño (1978), terwijl hij door het raam van het restaurant in de rechtenfaculteit naar buiten kijkt. 'Dat zijn dan waarschijnlijk voornamelijk drones die pakketjes afleveren, of die gebruikt worden voor luchtfotografie en dergelijke. Maar het zou me niets verbazen

als er grotere toestellen bij zijn die mensen vervoeren. Onbemande vliegtuigen die bijvoorbeeld in Duitsland zijn opgestegen en hier op het dak landen. De technologie is niet het probleem, het is vooral de regulering die achterblijft.'

Fiallos Pazmiño promoveert vandaag op een onderzoek naar de juridische haken en ogen die aan onbemand vliegen zitten. 'Ik ben zelf piloot in de burgerluchtvaart geweest', vertelt hij. 'Het laatste toestel dat ik vloog was een Beechcraft 1900, een tweemotorig propellervliegtuig. Een erg krachtig en opwindend passagiersvliegtuig, maar ik studeerde ook rechten en ging me steeds meer met lucht- en ruimtevaartrecht bezig houden. Het werd uiteindelijk vooral luchtrecht. Het zal je niet verbazen dat

in Ecuador niet zoveel vraag is naar ruimtevaartrechtsspecialisten, wij hebben geen equivalent van NASA. Nu werk ik bij het Ecuadoriaans ministerie van Buitenlandse Zaken.'

De wereld van onbemande vliegtuigjes is booming, legt Fiallos Pazmiño uit. 'In 2016 ging het om een markt van rond de 11 miljard dollar, in 2025 is dat naar schatting bijna 52 miljard dollar.'

Daarbij zal ook het aantal passagierstoestellen stijgen, zij het schoorvoetend. 'Dat is al geen fictie meer, maar realiteit. Op 7 februari 2018 steeg het eerste pilootloze passagiersvliegtuig op in Guangzhou City in China', vertelt hij. 'Het ging om de Ehang 184, een toestel dat een persoon van maximaal honderd kilo kan vervoeren. De Ehang

kan met een passagier 23 minuten vliegen met een snelheid van meer dan honderd kilometer per uur.'

Dat is nog maar het begin, zegt de jurist. 'De TU Delft is bezig met het onbemande vliegtuig ATLAS dat goedkope vracht kan gaan vervoeren dan de reguliere luchtvaart. Boeing en Airbus zijn bezig met initiatieven voor intercontinentaal vervoer. Ook bedrijven als Facebook en Google richten zich op de technologie. Er zijn ook veel kleinere spelers. Je hebt het Bulgaarse bedrijf Dronamics dat een toestel met de naam Black Swan maakt. Dit vliegtuigje kan 350 kilo vracht over 2500 kilometer vervoeren, voor de helft van het bedrag van een bemande vlucht.'

> Verder lezen op pagina 3

'Blijf alert, reis niet alleen en houd contact'

Studentenverenigingen waarschuwen 's nachts niet alleen over straat te gaan, nadat vrouwelijke studenten zijn lastiggevallen.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN De politie bevestigt dat het gaat om twee zedenincidenten. 'Een op maandagavond, en een vorige week', vertelt wijkagent Dennis Perdok. Hij wil niet inhoudelijk ingaan op wat er is gebeurd.

De besturen van verschillende studentenverenigingen waarschuwen hun leden 's nachts niet alleen over straat te gaan. 'Wij hebben gezegd dat ze er alert op moeten zijn dat niemand alleen naar huis gaat, of met elkaar in contact blijven via Whatsapp of via live locaties, of samen naar huis gaan om dit te voorkomen', zegt Rosalie Klerkx, preses van Augustinus.

'Ik had al een waarschuwing gestuurd vorige week, na berichten die rondgingen dat er vrouwen lastig zijn gevallen in het centrum.' Maandagnacht zou een studente door een man vanuit een portiek zijn aangevallen en tegen de muur gedrukt. Zij kon ontkomen nadat ze de dader een trap had gegeven.

Na het incident van maandagnacht stuurde ze een uitgebreidere mail, zegt Klerkx. 'We hebben goed contact met de politie, met de Plaatselijke Kamer van Verenigingen, en de besturen van andere studentenverenigingen, om te voorkomen dat dit nog een keer gebeurt. Want het is natuurlijk verschrikkelijk.'

Ook internationale studentenvereniging ISN plaatste dinsdag een waarschuwing op hun Facebookpagina: 'Het is onder onze aandacht gekomen dat er de laatste weken verschillende aanvallen op studenten hebben plaatsgevonden, met name in de buurt van de Breesstraat en de Haarlemmerstraat. Blijf alert, en probeer in groepjes naar huis te reizen, en je live locatie naar vrienden te sturen als je naar huis gaat. Bij gevaar, BEL 112!'

> Verder lezen op pagina 4

LITERAIR TALENT OPGELET!

Win € 250 met de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd

Ook dit jaar weer: de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd! Win €250, €75 of €50 aan boekenbonnen. Extra bonusvoordeel: de winnaar maakt kans op de titel 'de nieuwe studentenauteur van Nederland' én een contract bij een uitgeverij. Stuur je verhaal (van maximaal 1500 woorden) voor 6 december naar: redactie@mare.leidenuniv.nl Deelname is alleen voor Leidse studenten.

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD

Mare

Boekhandel
Kooyker

Bandirah Pagina 12

Studententherapie

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Goed nieuws! Terwijl in Leiden buurtbewoners spontaan in tranen uitbarsten bij het idee naast studenten te moeten wonen, heeft Zwolle wél oog voor de heilzame kwaliteit van studentenhuizen. Daar is men namelijk een project gestart waarbij studenten samen gaan wonen met ex-gevangenen. Goed voor de herintegratie, is het idee.

Er is dus hoop. Als het in Leiden allemaal uit de klauwen loopt, zijn er tenminste plaatsen waar men wat minder focust op schurft en geluidsoverlast, en het wonen met studenten juist ziet als een nuttig middel om mensen op het rechte pad te houden.

Daarnaast: een slimme manier om over het woningtekort na te denken. Ondanks alle bouwplannen van de gemeente en de langere openingstijden van Camping Stochemhoeve, lijkt het er niet op dat het Leidse kamertekort binnenkort wordt opgelost. Nog lastiger als men blijkbaar niet in de buurt van studenten wil wonen – zoveel ruimte hebben we nou ook weer niet.

Tijd voor creatieve oplossingen. Behalve (ex-)criminelen, zijn er wel meer groepen die baat zouden hebben bij een periode intensieve studententherapie. Kan de stad alleen maar ten goede komen.

Zoals **huisjesmelkers**. Niet helemaal hetzelfde als ex-gedeteneerden natuurlijk. Ze zijn namelijk (nog) nooit gestraft. Het is een plaag die moeilijk te beheersen blijkt, en floreert in tijden van crisis. Tijd voor een *detox* in een van hun eigen

studentenhuizen. Die hebben ze al handig opgedeeld in piepkleine kamertjes, dus dat is zo geregeld.

Nimby's. Hier had ook 'babyboomer' kunnen staan, maar let op: niet alle babyboomers horen bij de *not in my backyard*-lui, maar bijna alle nimby's zijn wel babyboomers. Inmiddels uitgegroeid tot natuurlijke vijand van studenten, zijn deze betrokken bewoners erg begaan met de problemen van de stad. Zolang je de oplossing maar uit hun buurt houdt. Te herkennen aan verklaringen altijd om tien uur te slapen en om zeven uur op te staan, en een grote angst dat de komst van studentenhuizen de prijs van hun woningen zal aantasten – ook al is deze de afgelopen paar jaar met een kwart gestegen. Een tijdje samenwonen zal hen wellicht van deze waanzin genezen.

Draaiorgelspelers. Ze behoren tot het klassieke Leidse straatbeeld, maar druisen in tegen de natuurlijke behoefte van de student om op zaterdag uit te slapen. Aangezien beide groepen verschillende opvattingen hebben over op welke tijdstippen je geluidsoverlast mag veroorzaken, zijn hier genoeg mogelijkheden voor wat wederzijds begrip.

Of als de nood echt hoog is, de gezamenlijke vijand die alle Leienaren verenigt: de **meeuw**. Dief, herriemaker en rotzooitrappert in één. Waar aan niemand iets kan doen, want beschermd. Vergeleken met deze terroristen zijn studenten onschuldige engeltjes, nietwaar? Tijd om het goede voorbeeld te geven.

Iemand nog meer ideeën?

Colofon

Redactie-adres Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg (stagiair)
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Vera Amtzen · Remco Breuker · Maia de Quay · Marit de Roij · Benjamin Sprecher · Ivo Verseput
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving marcel van den berg joostmarcellis.nl
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Marten Jesse Pot
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.
Studenten betalen €25
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Column

Hoe een hoopvolle wet toch desastreus uitpakt

Ik zit weliswaar bij het Centrum voor Milieuwetenschappen, maar de grote bewegingen in mijn veld zijn allemaal gerelateerd aan geopolitiek. In China en Rusland vinden ze er geen doekjes om. Buitenlandse politiek is er om het thuisland beter te maken. Steun komt in ruil voor grondstoffen, of toegang tot iets als een strategisch gelegen haven. Of die steun toekomt aan een democratisch gekozen leider of een dictator is om het even.

In het Westen daarentegen verpakken we het als win-win handelsmissies, ontwikkelingshulp, of het brengen van democratie naar het volk. En als daar toevallig onze eigen multinationals beter van worden, is dat toch alleen maar beter? *Mission accomplished*.

Daarom is het zo verfrissend als er voor de verandering een keer iets gebeurt waar iedereen het over eens is: deze wet is er alleen maar gekomen om de wereld een klein beetje beter te maken. Ik heb het over sectie 1502 van de Amerikaanse *Dodd-Frank Act*. Deze in 2010 aangenomen wet verplicht bedrijven om een aantal metalen te traceren (tin, tantaal, wolfram en goud), en aan te geven of de productie daarvan is gebruikt om rebelgroepen in een conflictgebied in de Democratische Republiek Congo (DRC) te financieren. De wet verbodt niet deze metalen te kopen. Je moest er alleen transparant over zijn. Het idee was dat bedrijven hier logischerwijs huiverig voor zouden zijn.

Barney Frank, een van de cosponsors van de wet, beschreef het doel als *'to cut off funding to people who kill people'*.

Deze wet is extra belangrijk omdat de EU een soortgelijke wet heeft aangenomen, de *'Conflict Minerals Regulation'*, die vanaf 1 januari 2021 ingaat.

Ik kwam onlangs het artikel *'The unintended consequences of US conflict-mineral regulation'* tegen. De auteur beschrijft het effect van de *Dodd-Frank Act* op de desbe-

treffende conflictregio. De wet zorgde voor een de facto boycot op metalen. Vanwege de enorme complexiteit om te garanderen dat een metaal wel uit een conflictgebied komt, maar niet gebruikt was om een rebellengroep te financieren, kozen veel bedrijven er simpelweg voor om niet meer uit de betreffende regio's te kopen. Daardoor daalde inderdaad de inkomsten van de rebellengroepen.

De wet had echter had twee onbedoelde bij-effecten. De kindersterfte nam toe met 143 procent. En de kans op geweld tegen burgers nam toe met 176 procent.

Wie zich bezighoudt met het milieu is er wel aan gewend dat er dingen fout gaan. Nee, laten we eerlijk zijn: dat alles wat er fout kan gaan ook fout gaat. Maar dat een dergelijke oprechte wet, waar de beste intenties achter zaten en iedereen achter stond, zo compleet fout gaat? Dat is echt heel treurig.

Wat gebeurde er? Ten eerste: omdat de regio door het boycot minder inkomsten kreeg hadden veel families simpelweg geen geld meer voor gezondheidszorg. Ten tweede: toen rebellengroepen zich tevreden stelden met het uitbuiten van mijnen hadden ze er paradoxaal genoeg zelf belang bij om de situatie relatief stabiel en gewelddvrij te houden. Het geld kwam naar hen toe. Als gevolg van het boycot gingen ze nu zelf op pad. Ze begonnen omliggende dorpen aan te vallen die niets met mijnbouw te maken hadden, en begonnen ook onderling te vechten om de paar mijnen die om verschillende redenen moeilijk te boycotten waren, of officieel net buiten het conflict gebied lagen.

Het mechanisme achter waarom het fout ging is achteraf helder. Maar wat moeten we hier nou van leren? Ik heb werkelijk geen idee.

BENJAMIN SPRECHER is universitair docent (en onderzoeker) bij het Centrum voor Milieuwetenschappen in Leiden

Achtergrond

Binnenkort: luchttaxi's in Dubai

> Vervolg van de voorpagina

Er is zoveel variatie aan drones, zegt Fiallos Pazmiño. 'Sommige kunnen op plekken landen waar reguliere vliegtuigen en helikopters niet of moeilijk kunnen komen. De bedrijven Air Cargo Canada en Drone Delivery Canada gaan samen op 150.000 routes drones inzetten. Canada is een land met veel afgelegen dorpen zonder vliegveld; dan is het handig als je onbemande vliegtuigjes kunt gebruiken. Ik twijfel er niet aan dat er pilootloze passagiersvliegtuigen komen. Ehang heeft een deal gesloten met de Verenigde Arabische Emiraten om de vliegtuigjes als luchttaxi's in Dubai te gebruiken. En dat is echt nog maar het begin.'

En wie gaat er dan sturen? 'Waarschijnlijk ontstaat er een samenwerking tussen de mens en kunstmatige intelligentie. Ik verwacht niet dat piloten helemaal vervangen worden door computers.'

Terwijl de industrie voorwaarts beweegt, blijft de wetgeving achter, aldus de jurist. Vooral als het om internationaal vliegverkeer gaat. 'Een land kan een onbemand vliegtuig over haar eigen territorium laten vliegen, maar als dat toestel een grens van een ander land wil passeren, dan is daar uiteraard regulering voor nodig. En die is er nog niet in voldoende mate.'

De International Civil Aviation Organization (ICAO) ontwikkelt dit soort regels. 'Die afspraken kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op veiligheid, maar ze zijn nog niet toegesneden op onbemande toestellen.'

'Er zit geen piloot in een onbemand vliegtuig. Dan zijn er twee mogelijkheden: de piloot zit ergens op de grond en bestuurt; of een computersysteem heeft de stuurknuppel

De Ehang 184 kan een passagier van honderd kilo vervoeren, 23 minuten lang en met een snelheid van ruim honderd kilometer per uur.

in handen. Dan moet echter wel worden bepaald dat de computer en piloot dat ook goed kunnen. Dat is nog niet afdoende geregeld. En wat gebeurt er als een drone neerstort en de passagiers omkomen? Of als mensen op de grond dat vliegtuig op hun dak krijgen? Het is essentieel dat de afhandeling van schade juridisch goed in elkaar steekt.'

Er zijn dus meer regels nodig, stelt Fiallos Pazmiño. 'Dat gebeurt door ICAO. Dat proces duurt ech-

ter erg lang. Staten zijn soeverein en hebben het recht om toegang tot hun luchtruim te weigeren of toe te staan. Landen moeten het dus eens zijn over de spelregels. Die hebben betrekking op van alles, van onderzoeksprocedures na een ongeluk tot de vergunningen van toestellen en piloten. Dat systeem is dus al tamelijk ingewikkeld en uitgebreid, en moet nu ook op poten worden gezet voor onbemande vliegtuigen. Dat is een flinke uitdaging, de ICAO is een

nogal bureaucratische organisatie. Het eens worden over regels is geen eenvoudige klus.'

Dat geldt ook bij technische vraagstukken. 'Als een computer vliegt, en er is geen mens die de boel in de gaten houdt. Is de technologie dan wel in staat om adequaat te reageren als er iets misgaat?'

Kan kunstmatige intelligentie die taak dan niet beter vervullen dan een mens? 'Dat is maar de vraag. De twee recente catastrofale Boeing 737 Max

ongelukken waren het gevolg van een computer die een besluit nam. Honderden mensen kwamen om. Het hebben van bewustzijn maakt een enorm verschil. Als dit allemaal geregeld is, dan kan het onbemand vliegen echt van de grond komen. Dan is het vooral een kwestie...'

Fiallos Pazmiño knipt met zijn vingers: '...van grotere vleugels en krachtigere motoren.'

DOOR VINCENT BONGERS

'Stelsel stimuleert arts mensen ziek te houden'

Psychiater Esther van Fenema werkte tien jaar bij het Leids Universitair Medisch Centrum. Sinds kort is ze bezig met de oprichting van een nieuwe politieke partij: NLBeter. 'Het voordeel: als artsen hoeven we geen mooie banen bij multinationals veilig te stellen.'

Een gezondheidspartij. In een van de gezondste landen ter wereld, met een van de beste zorgstelsels.

'Als je Nederland vergelijkt met Bangladesh, mag je ons gezegend noemen. Wij hebben echter wel onze eigen problemen. Ons zorgstelsel heeft een verdienmodel op de patiënt, waarbij artsen als het ware gestimuleerd worden om iemand ziek te houden.'

'Er is een fragmentatie van diagnose-behandel-combinaties die vergoed kunnen worden, maar daarin zie ik de patiënt, de mens, niet terug. Daarnaast zijn we ongelooflijk veel geld kwijt aan management, bureaucratie en georganiseerd wantrouwen. Dat is slecht voor de patiënten, en het is slecht voor de zorgverleners die dan ook massaal weglopen. En er moet meer aandacht komen voor preventie en de rol van grote bedrijven.'

Grote bedrijven?

'Als je praat over obesitas bij kinderen, moet je niet ook met Unilever en Coca-Cola aan tafel zitten. Hun belangen staan haaks op die van de kinderen. Da's ons voordeel als artsen: wij hoeven

geen mooie banen bij multinationals veilig te stellen tijdens het politieke werk.'

Die geluiden zijn nu ook al in de Tweede Kamer te horen, toch? Er is alleen geen meerderheid voor. 'Niets ten nadele van de huidige Kamerleden, maar zij missen de klinische ervaring die wij wel hebben. Wij weten welke veranderingen er nodig zijn, en hoe je dat kunt concretiseren.'

Niet alle politiek draait om gezondheid. Hoe gaan jullie op de andere dossiers stemmen? 'Ons vertrekpunt is de gezonde samenleving. Dat is breder dan alleen de medische zorg, je moet dan ook naar onderwijs kijken, bijvoorbeeld. In de loop van volgend jaar komt ons partijprogramma, en over een aantal onderwerpen zullen we elkaar goed in de ogen moeten kijken. Maar wat we over de IS-kinderen vinden, daar kan ik nu nog geen uitspraak over doen.'

We kennen u van radio en tv, en uw column in de Volkskrant. Mede-oprichter en longarts Wanda de Kanter haalt als anti-rookactiviste regelmatig de media. Het ontbreekt jullie toch niet aan een podium? 'Toch blijkt dat allemaal niet voldoende om de zaken te veranderen die nodig moeten worden veranderd. Wij hopen met meer macht meer te kunnen bewerkstelligen. Als we het niet doen,

hebben we sowieso gefaald naar onze patiënten.'

Hoeveel meer macht heb je dan, als Kamerlid?

'Je bent betrokken bij wetgeving, en je controleert de regering. Het mooiste zou natuurlijk zijn als we in de regering komen, en de minister van Volksgezondheid kunnen leveren.'

U bent beschikbaar?

'Wie A zegt, moet ook B zeggen. Maar ook onze kandidatenlijst verschijnt in de loop van volgend jaar.'

DOOR BART BRAUN

Still uit de film *The Girl in White*, 1952

Nieuws

TU Delft krijgt toch geld

Het afschaffen van de basisbeurs levert het ministerie van Onderwijs geld op, dat in het hoger onderwijs wordt gepompt. Universiteiten krijgen deze middelen pas als opleidingenkeurder NVAO hun investeringsplannen goedkeurt; de zogeheten kwaliteitsafspraken. De NVAO zette een streep door de plannen van de TU Delft, omdat deze te vaag waren. Minister Van Engelshoven van Onderwijs besloot echter dit advies te negeren en toch haar beurs te trekken voor Delft. GroenLinks vroeg in Kamervragen om opheldering. Van Engelshoven schrijft in haar antwoord dat de 'adviezen van de NVAO een zwaarwegende rol' hebben. 'Ik heb echter afgesproken dat de instelling de mogelijkheid krijgt in een gesprek haar zienswijze te geven. In haar zienswijze heeft de TU Delft verhelderd dat er sprake is van concrete, meetbare en traceerbare acties en doelen.' Dus besloot ze af te wijken van het advies van de NVAO.

Investeringsfonds

Een meerderheid van de Tweede Kamer steunde dinsdag een motie van GroenLinks en D66 waarin het kabinet wordt opgeroepen om extra te investeren in de alfa-, gamma- en medische wetenschappen. Minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat is bezig met het oprichten van een investeringsfonds om de Nederlandse economie te versterken. De partijen willen dat geld uit dat fonds ook naar wetenschapsgebieden gaan die getroffen worden door het geschuif van geld richting de bètawetenschappen, oftewel de uitvoering van de adviezen van de commissie Van Rijn. 'In het politieke debat worden de geesteswetenschappen te vaak uitgespeeld tegenover bèta en techniek,' meldt Niels van den Berge, GroenLinks-Kamerlid wetenschapsbeleid, in een persbericht van zijn partij. 'Voor de uitdagingen van de toekomst hebben we ze allebei nodig. Ik ga me pas echt zorgen maken als er straks geen kritische wetenschapsfilosofen meer zijn die kanttekeningen plaatsen bij de robots van de toekomst.'

Succesvolle climate call

Universiteitsbestuurder Martijn Ridderbos laat in een brief weten dat het college de *climate call* van Leiden University Green Office (LUGO) ondersteunt. LUGO is het duurzaamheidsplatform van de universiteit. Eerder dit jaar schreef LUGO een brief, een *climate call*, waarin ze het universiteitsbestuur opriep om duurzaamheid tot één van de speerpunten van het instellingsplan 2021-2025 te maken. De brief werd ondertekend door ruim 1600 studenten. De aanpak die de universiteit al voor ogen had, sluit aan bij de petitie van LUGO, schrijft Ridderbos. 'Uiteraard zullen de financiële investeringen in duurzaamheid gezien moeten worden in samenhang met andere prioriteiten van het strategisch plan.'

Bètabeuren

Twee Leidse onderzoekers hebben een zogeheten Open Competitie-ENW-XS-subsidie gekregen van wetenschapsfinancier NWO. Dat is wat vroeger de Open Mind-subsidie heette: kleine beursjes van vijftigduizend euro per project, bedoeld voor avontuurlijk onderzoek waarbij onderzoekers een veelbelovend idee kunnen verkennen. Microbioloog Ariane Briegel wil een methode ontwikkelen om snel bacteriofagen – virussen die bacteriën infecteren – te onderzoeken. Vahid Sheikhkhassani van het farmacologie-instituut LACDR wil met optische pincetten onderzoeken hoe eiwitten zich opvouwen in een cel.

Rectificatie

In het artikel 'Autoreply: "Wij zijn er even niet"' in *Mare* 8 van 7 november komt universitair docent Iraanse geschiedenis Warnaar aan het woord. Haar voornaam is echter niet Marijke, zoals in het stuk staat, maar Maaike.

Coaching PhD's moet beter

Rechten wil voorkomen dat promovendi te veel onderwijs geven

De faculteit Rechtsgeleerdheid wil voorkomen dat promovendi te veel onderwijs geven. Om dat te regelen is er een memo verschenen. Maar geld voor coaching komt er waarschijnlijk niet.

DOOR VINCENT BONGERS 'Hoeveel onderwijs moeten promovendi nou geven? Daar was onduidelijkheid over bij zowel promovendi als afdelingsvoorzitters,' zei vice-decaan Larissa van den Herik maandag tijdens de faculteitsraad Rechten. 'Het leek ons een goed idee om daar een memo over te schrijven.'

Rechten heeft promovendi die een traject volgen van vier jaar. Het is de bedoeling dat zij tien procent van hun tijd aan onderwijs besteden. Daarnaast zijn er *PhD-fellows* die zes jaar over hun promotie mogen doen. Zij geven ook veel meer onderwijs, namelijk een derde van de werktijd.

In de memo staat dat de reguliere promovendus 'jaarlijks betrokken is bij één bachelorvak en vijf werkgroepen. Er wordt uitgegaan van 30 studenten per werkgroep. Daarnaast (mede)begeleidt en (mede)beoordeelt de promovendus vijf bachelorscripties.'

'Het gaat echter niet om cijfers,' vertelde Van den Herik. 'Omdat het allemaal heel divers is. Het is niet fijn als we op deze faculteit een cultuur zouden hebben waarin we op basis van cijfers met elkaar omgaan. We willen graag in gesprek gaan en blijven over wat redelijk is. Dat verschilt per persoon. Je moet als promovendus ook kunnen zeggen: "Dit gaat gewoon niet!" Dit stuk helpt daarbij.'

Promovendi vinden het leuk om onderwijs te geven, maar bereiden zich soms veel te uitgebreid voor. Er is te weinig coaching.

Personeelsraadslid Thijs Beumers, zelf promovendus, vroeg wat nu precies de status is van de memo: 'Hoe dwingend is dit stuk? Wat gebeurt er als je als promovendus tegen iets aanloopt dat hier volstrekt van afwijkt? In het stuk staat dat meer ervaren collega's een coachende rol hebben. Maar die hebben het al erg druk.'

Van den Herik: 'Hoe los je een probleem op? Met dwingende re-

gels of met een gesprek? Ik denk het laatste. En bij zo'n gesprek kan dit document helpen. We geven een indicatie, geen harde regels, dat kun je ook niet waarmaken.'

Personeelsraadslid Hanneke Bennars, universitair docent: 'Ik wil naar het perspectief van de oudere, coachende collega. Als je vindt dat promovendi die voor het eerst onderwijs geven, goed beslagen ten ijs moeten komen zonder dat ze zich verliezen in een veel te uitgebreide voorbereiding, dan moet je ze dat leren. Dat kost tijd.'

'Gedrag kan ook nog wel eens ver-

anderd worden door geld. Dat is een platte waarheid. Is de coaching van promovendi iets wat bij de taken van een universitair docent hoort? Of is dat iets waar financiële ruimte voor moet worden gemaakt?'

Van den Herik: 'Ik ben me zeer bewust van de kracht van geld. Door geld gaat iedereen harder rennen. Maar zorgt het ook voor een duurzame verandering? Ik denk dat goed met elkaar spreken en elkaar op het gemak stellen heel belangrijk is. Elkaar duidelijk maken dat niet al het onderwijs steeds excellent kan zijn. Soms is goed ook goed genoeg.'

Kinderbijslag minderjarige studenten

Vier jaar na het invoeren van het leenstelsel corrigeert het kabinet een 'kromme situatie': minderjarige studenten krijgen nu wel tot hun achttiende kinderbijslag.

Tot nu toe verviel het recht op kinderbijslag als iemand vóór zijn of haar achttiende ging studeren. Die regel stamt nog uit de tijd van de basisbeurs: toen werd de kinderbijslag namelijk vervangen door studiefinanciering. Na de invoering van het leenstelsel bleef deze regel gelden, waardoor de ouders geen bijslag meer kregen, en hun kind geen beurs.

Dat moet namelijk lenen. Hetzelfde geldt voor ouders van minderjarige mbo-studenten, die hun recht op kinderbijslag verloren als hun kind teveel verdiende met een bijbaan of stage.

De regeringspartijen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie trekken nu 54 miljoen euro uit om dit recht te zetten, waardoor 38.000 ouders straks alsnog 1250 euro kinderbijslag krijgen, plus kindgebonden budget voor gezinnen met een laag inkomen. Om het geld vrij te maken gaat de kinderbijslag volgend jaar niet omhoog, en blijft 316,41 per kind per kwartaal, in

plaats van 320,41. De maatregel werkt niet met terugwerkende kracht, dus ouders die de afgelopen jaren op deze manier geld hebben misgelopen kunnen hier geen aanspraak meer op maken.

VVD-Kamerlid Chantal Nijkerken-De Haan spreekt in het AD van een 'kromme situatie' en een 'heel naar ding'. 'Dat ouders hun kinderbijslag verloren terwijl hun minderjarige kinderen geen beurs meer kregen, is heel lastig uit te leggen. Bovendien is het natuurlijk heel zuur dat ouders moeten inleveren als hun 16- of 17-jarige een centje bijverdient.' AK

Statenhof wordt studentencomplex

Gebouw De Statenhof in Leiderdorp wordt zo goed als zeker een studentencomplex. De omgevingsvergunning is inmiddels door de gemeente verleend, zegt een woordvoerder van de gemeente Leiderdorp.

Daarmee wordt voldaan aan de wens van de Amsterdamse projectontwikkelaar Citystone Group, die het kantorencomplex graag wilde omvormen tot een studentenflat. Naar verwachting komen er 206 studio's in voor zowel internationale als Nederlandse studenten.

Niet iedereen is blij met de overeenkomst tussen de gemeente en Citystone. Volgens buurtbewoner en 50PLUS-bestuurslid Bernard Revet heeft de gemeente de oren laten hangen naar de projectontwikkelaar. 'De overheid durft geen risico's te nemen en is overgeleverd aan de grillen van investeringsmaatschappijen,' stelt hij. 'Die denken alleen maar aan hoe snel ze hun portemonnee kunnen vullen.'

Revet ziet, evenals een groep andere ouderen, liever dat er seniorenwoningen in komen, maar volgens hem heeft de gemeenteraad nauwelijks naar die wens ge luisterd. 'Ze hebben de beslissing overgelaten aan het college van B&W. De raad zelf heeft zich niet duidelijk uitgesproken voor of tegen de komst van studenten.'

Buurtbewoners hebben tot 10 december om bezwaar te maken. Als er geen bezwaar wordt gemaakt, is de vergunning onherroepelijk. SVL

Van 'serie-aanrander' lijkt geen sprake

> Vervolg van de voorpagina

'Het leek ons goed om mensen te waarschuwen,' zegt ISN-bestuurslid Sebastian Meyjer. 'Better safe than sorry.' 'Er gebeuren natuurlijk altijd dingen', voegt mede-bestuurslid Alexandra Sima toe. 'Ik hoop dat dit toeval is, en niet dat er opeens een explosie is van incidenten.'

'Er is geen sprake van een toename,' zegt wijkagent Perdok. 'Maar dat doet natuurlijk niets af aan de heftigheid, absoluut niet. We zitten wel in een piek, maar als je de cijfers naast elkaar legt, kan je geen uitspraken doen dat het vaker voorkomt,' zegt hij.

Voor na het incident van maandagnacht verspreidde het nieuws zich heel snel via groepsapps. 'Zo leek het op gegeven moment alsof het om heel veel incidenten ging, en deden mensen waarschuwingen uit. Ik heb als wijkagent nauw contact met de studentenverenigingen, maar voordat we ertussen konden zitten, ging het al rond.'

Zo belanden die berichten ook in de media. 'Het AD had het al over een "serie-aanrander". Daar hebben we geen aanwijzingen voor.'

De komende tijd wordt er in de buurt meer politie ingezet, zegt hij. Hij benadrukt daarnaast dat het belangrijk is om te melden als je je

onveilig voelt. 'Ik schrik altijd van de lage meldingsbereidheid. We hebben juist al die puzzelstukjes nodig, hoe klein ook, om zo'n figuur van de straat te krijgen. Als je denkt: "Hier klopt iets niet", bel de politie. Helaas gaat dit toch om vrouwelijke studenten, dus als je een kerel bij een portiekje ziet wachten, of er fietst iemand steeds achter je aan: bel de politie. Daar zijn we voor, en we zijn in Leiden snel bij je. Ga niet afwachten, of denken dat het allemaal wel meevalt.'

Hij raadt zeker 'enige oplettendheid' aan. 'Maar zonder de paniek te versterken, want in dit geval is de paniek te groot gemaakt.' AK

Toekomst Haagweg 47 nog onzeker

Rechter moet nog uitspraak doen over vergunning studentenhuus

Of het studentenhuus in het pand aan de Haagweg 47 mag blijven is nog niet helemaal zeker, in tegenstelling tot wat *Leidsch Dagblad* meldt. In antwoorden op schriftelijke vragen laat het stadsbestuur weten de vergunning in ieder geval te handhaven tot de uitspraak van de rechtbank.

DOOR SUSAN WICHGERS Eind vorig jaar heeft de gemeente een omgevingsvergunning verleend voor een stu-

dentenhuus in voormalig kantoorpand Haagweg 47. Dat stuitte op veel weerstand van buurtbewoners, zeker met het oog op het plan van de gemeente om quota in te stellen voor een maximaal percentage verkamerde panden per straat.

Buurtbewoners zijn daarom, nadat ze bezwaar hadden aangetekend, in beroep gegaan bij de rechtbank.

Het stadsbestuur liet vorige week, in een antwoord op schriftelijke vragen van PvdA-raadslid Gijs Holla, weten dat de vergunning vooralsnog gewoon van kracht blijft, ongeacht of het beleidsplan over de verkame-

ringsquota wordt ingestemd.

Mocht de rechtbank de buurtbewoners gelijk geven, dan 'moet het college een nieuwe beslissing op bezwaar nemen, waarbij het college zowel de overwegingen van de rechtbank c.q. Raad van State als het op dat moment geldende beleid ten aanzien van onttrekkingen zal betrekken', schrijft het stadsbestuur.

Tot de uitspraak kunnen de studenten op de Haagweg dus blijven. Afhankelijk van de uitspraak neemt de gemeente wellicht een nieuw besluit. Woordvoerder Hester Tuinhof bevestigt deze lezing.

Het verbod op verkamering

De gemeente heeft in de zomer van 2018 een verbod op verkamering ingesteld, in afwachting van een nieuw beleidsplan. Dat houdt in dat er geen onttrekkingsvergunningen meer worden verleend – een vergunning om een woning aan de woningmarkt te onttrekken en het pand op te splitsen in apart te verhuren kamers.

Omdat de Haagweg voorheen een kantoorpand was, is er geen sprake

van een onttrekking. De gemeente heeft daarom een omgevingsvergunning verleend, en overtreedt daarmee niet haar eigen verkameringsverbod.

Inmiddels ligt er een nieuw concept-beleidsplan voor verkamering. Eind november wordt het (voor de tweede keer) besproken in de commissie Stedelijke Ontwikkeling, waarna het in december ter instemming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Weglopen om worstelaar te worden

The Peanut Butter Falcon heeft de American Indie Competition op het LIFF gewonnen, het Leidse filmfestival dat vorige week voor de veertiende keer plaatsvond. De film gaat over een jongen met Downsyndroom die wegloupt uit zijn instelling omdat hij professioneel worstelaar wil worden. De American Indie Competition is bedoeld voor Amerikaanse films door beginnende makers zonder gigantisch Hollywood-budget. *Hors Normes*, een film van de makers van *Intouchables*, kreeg dit jaar de publieksprijs. De films zijn allebei vanaf half december te zien in de bioscoop.

Studenten hokken met ex-cons

In Zwolle worden plannen ontwikkeld om studenten samen te laten wonen met ex-gedetineerden.

Dat schrijft *de Stentor*. Het gaat om een verdieping in een studentenflat, die nog gebouwd moet worden, met plek voor zeven studenten en zeven ex-gevangenen. Het project, genaamd Convident, is bedoeld om de ex-gedetineerden te helpen met

re-integratie. Het contact met studenten zou daarbij helpen, schrijft de regiokrant.

Of het plan ook echt doorgaat, hangt af van de reacties van buurtbewoners. De gemeente Zwolle wil alleen meewerken als er genoeg draagvlak is.

Vanuit de Zwolse gemeenteraad kwamen eerder al vragen over hoe de veiligheid van de studenten ge-

waarborgd zou worden. Het college denkt dat screening van de kandidaten hierbij een grote rol speelt: ze mogen geen verleden met zedendelicten hebben, en geen drank- of drugsverslaving.

Het plan is gebaseerd op pension Skejby, in Denemarken. Dat is tot nu toe de enige plek ter wereld waar studenten samenleven met ex-gevangenen. **AK**

'Claim dat ov-kaartje'

Door een systeemfout afgelopen zomer moesten tienduizenden studenten hun bus-, tram- of metrokaartje betalen, terwijl ze eigenlijk gratis mochten reizen. De meesten hebben nog steeds hun geld niet teruggevraagd.

Dat staat in het kwartaalverslag van de OV-Ombudsman. In totaal moesten 72.000 studenten onterecht een ov-kaartje aftikken. Vanaf 26 augustus konden zij hun geld terugkrijgen, met de optie 'bestelling ophalen' op de betaalautomaat. Daarvan heeft maar 21 procent dit ook werkelijk gedaan, schrijft de ombudsman. Dat betekent dat dat zo'n 58.000

benadeelde studenten hun geld nog kunnen ophalen.

'We vragen ons af of de communicatie alle studenten bereikt heeft', schrijft de ombudsman. 'OV-ombudsman vindt dat de betrokken organisaties ernaar moeten streven dat iedereen het te veel betaalde bedrag terug krijgt.'

Even langs de automaat dus. Tenminste: deze keer: 'Daarbij kunnen deze organisaties zichzelf de vraag stellen welke andere manieren van restitutie nog beter zouden werken.'

Wie op 16 augustus door de storting onterecht heeft betaald voor een ov-kaartje, kan nog steeds zijn geld terugkrijgen. **AK**

Meer geld voor beperking

Leidse studenten met een medische beperking, krijgen vanaf volgend jaar meer geld dan de honderd euro per maand die hen nu wordt uitgekeerd.

Daarmee voldoet de gemeente aan de verplichting van het ministerie van onderwijs om per 2021 de individuele studietoelage te verhogen tot 300 euro per maand. Die toelage is bedoeld voor studenten die door een medische beperking niet kunnen werken naast hun studie.

Nu is het nog zo dat de hoogte van de toelage per gemeente verschilt. Leidse studenten krijgen bijvoorbeeld een stuk minder dan die in Amsterdam of Maastricht (212,60 euro), en Rotterdam (186,67). Vanaf 2021 worden gemeenten dus verplicht dit bedrag op te hogen naar 300 euro per maand. Maar ook ko-

mend jaar al moeten de studenten erop vooruitgaan: de staatssecretaris van het ministerie van Onderwijs verzoekt de gemeenten de toelage vanaf 2020 te verhogen.

De gemeente schrijft in een toelichting: 'Het afmaken van een opleiding voor een student met een beperking is, net als voor ieder ander, van groot belang om zichzelf te kunnen ontwikkelen en zo de kans op een baan te vergroten.'

Toch geeft de gemeente een stuk minder geld uit aan de toelage dan er beschikbaar is. In 2018 kreeg de gemeente drie ton van het Rijk, waarvan slechts 23.390 euro is uitgegeven. LSVb legde vorig jaar april in *Mare* uit dat dat komt omdat slechts een kwart van de doelgroep van de toelage zou afweten en slechts 7 procent de toelage daadwerkelijk aanvraagt. **SVL**

Twijfel over verdeling leenstelselgeld

De faculteit Rechten heeft in 2020 ruim een ton extra te besteden. Een klein deel daarvan wil het faculteitsbestuur inzetten voor Brightspace-workshops voor docenten. Daar was de nodige kritiek op tijdens de faculteitsraad maandag.

Het afschaffen van de basisbeurs levert geld op dat door het ministerie van Onderwijs wordt verdeeld onder universiteiten en hogescholen. De middelen zijn bedoeld om de kwaliteit van het onderwijs voor studenten te verbeteren.

Ton Liefwaard van het rechtenbestuur legde maandag tijdens de faculteitsraadsvergadering uit dat er

in 2020 meer geld beschikbaar is uit de kwaliteitsafspraken dan eerder verwacht: 'Er is wat extra financiële ruimte vrijgekomen. Namelijk 128.000 euro.'

Dit heeft te maken met het groeiend aantal studenten waardoor een extra bijdrage aan de faculteit is toegekend, aldus het bestuur. Dat geld komt bovenop de ruim 1,2 miljoen euro die al wel was begroot.

Het extra geld gaat naar een gedeeltelijke herziening van het aanbod van de keuzevakken. Ook wordt er meer geïnvesteerd in studiesucces, met name bij de bachelor-opleiding. De trend is namelijk dat het rendement daalt. 'We

willen weten hoe studenten door de studie manoeuvreren.'

Het gaat om 50.000 euro extra voor ondersteuning onderzoek gericht op analyses en de ontwikkeling van scenario's. Deze keuze is opvallend omdat het geld van de prestatieafspraken bedoeld is voor het onderwijs voor studenten. Zij leverden immers hun basisbeurs in.

Er gaat ook 14.000 euro extra naar docentontwikkeling, en dan met name naar workshops Brightspace. Het digitale onderwijsplatform Brightspace is de opvolger van Blackboard. Rechten is de grootste proeftuin voor het nieuwe programma dat volgend jaar Black-

board universeitsbreed zal vervangen. De eerstejaars van rechten hebben er dit jaar al mee gewerkt.

Liefwaard: 'Wat we er ook van vinden, Brightspace komt op ons af. We willen docenten en studenten goed voorbereiden op het programma.'

Studentraadslid Rachel Brown (ONS) vond het twijfelachtig om de extra middelen hiervoor in te zetten: 'Ik vraag me toch af waarom er geld gaat naar Brightspace, terwijl dit een systeem is dat sowieso wordt ingevoerd. Dat geld zou ook uit een ander potje dan de kwaliteitsmiddelen kunnen komen. Deze middelen zijn echt bedoeld voor de studenten en de verbetering van het

onderwijs.'

Brown vindt dat dat het extra Brightspace-geld alleen gebruikt mag worden om docenten vaardigheden te leren waar studenten profijt van hebben.

'Ik denk dat we daar niet ver vanaf staan,' reageerde Liefwaard. 'We moeten echter wel oog hebben voor het feit dat de overstap voor velen in de organisatie toch wel heel veel werk vraagt. Daar zijn niet altijd middelen voor beschikbaar. Het zou helpen als er iets meer ruimte komt voor docenten. Als we Brightspace optimaal kunnen gebruiken, hebben studenten daar ook profijt van.' **VB**

Wetenschap

Eén man die alles kon

De vergeten vermetelheid van Hendrik Lorentz

Hendrik Antoon Lorentz (1853-1928), een van de grootste wetenschappers die Nederland ooit kende, had nog geen biografie. En nu zijn er opeens twee.

DOOR BART BRAUN In 2013 had de *Volkskrant* een interview met de Amsterdamse wetenschapshistoricus Anne Kox. Hij was toen net met emeritaat gegaan, en sprak over een project waarmee hij al decennia bezig was: de biografie van fysicus Hendrik Antoon Lorentz. Het lukte maar niet, verzuchtte hij: 'Ik heb eigenlijk altijd het gevoel gehad dat ik geen greep had op Lorentz. Op zijn theorieën wel, dat is geen punt. Lorentz is als mens gek genoeg te simpel. Hij is de goedmoedigheid zelve, in alles wat hij doet of zegt. Hij is vriendelijk, voorkomend, is iedereen ter wille, behulpzaam. Diplomatiek. En een geniaal fysicus. Dan denk je: dit is een karikatuur, ik zie iets helemaal over het hoofd.'

Maar nu, zo beloofde hij de verslaggever, ging het er toch echt van komen. 'Iemand moet het doen, dan ik maar.'

Er gingen nog meer dan zes jaar voorbij, maar nu is dat boek er dan eindelijk: *Hendrik Antoon Lorentz, natuurkundige 1853-1928*. Hoog tijd, want zo'n boek bestond nog niet. Alleen: het verschijnt vrijwel tegelijk met een andere Lorentz-biografie: *Lorentz – gevierd fysicus, geboren verzoener*, van de Leidse emeriti Frits Berends en Dirk van Delft.

Nu zijn er dus, in twee weken tijd, twee Nederlandstalige biografieën over Lorentz verschenen. Dat is merkwaardig laat. Er verschijnen in Nederland namelijk een hoop biografieën van wetenschappers, en het Lorentz-vorming gat daarin begon steeds meer op te vallen. Niets

ten nadele van Ehrenfest (2x), Oort (2x), Kistemaker, Goudsmit, De Sitter, Cleveringa, Kolff, Boerhaave en Chorus – en dan hebben we het alleen nog maar over boeken die de afgelopen tien jaar in *Mare* besproken werden – maar Lorentz was wel echt een van de grootsten.

Collega-natuurkundige Albert Einstein gaf in zijn herdenkingsrede in het Leidse Academiegebouw aan dat Lorentz' werk 'de basis vormt voor de atoomtheorie, en voor de speciale en algemene relativiteitstheorie'. Niet voor niets werd het duo Einstein-Lorentz meerdere malen genomineerd voor een gezamenlijke Nobelprijs.

Hendrik Lorentz werd in 1853 geboren in een eenvoudig tuindersgezin in Arnhem, doorliep met prachtcijfers voor alle vakken de hogereburgerschool, en ging studeren in Leiden. Hij werd lid van het studentencorps en van de studentenweerbaarheid Pro Patria, maar had gemengde gevoelens bij de groentijd. 'Gij hebt het gehele studentencorps vaak naar de maan gewenscht', schreef een schoolvriend hem. Toen hij rond de eeuwwisseling rector magnificus werd, zou Lorentz tevergeefs proberen de studentenontgroeningen te beteugelen. In de tussentijd was hij natuurlijk afgestudeerd, gepromoveerd, en al op zijn 24e benoemd tot hoogleraar in de theoretische fysica, een van de eerste ooit in Europa.

'Niet alleen het aantal van Lorentz' publicaties is indrukwekkend', schrijft Kox, 'maar ook de verscheidenheid van onderwerpen. Ze omvatten vrijwel de gehele natuurkunde: klassieke mechanica, elektrodynamica, optica, de theorie van gassen, vloeistoffen en vaste stoffen, de relativiteitstheorie, stralingstheorie en quantumtheorie.'

Het belangrijkste, zo vond Ein-

stein althans, was de bijdrage aan het elektromagnetisme: 'De denkbeelden van Lorentz zijn jonge natuurkundigen zo eigen geworden dat ze nauwelijks nog in staat zijn om zich bewust te worden van de vermetelheid ervan', schreef hij in 1953. 'Het is voor wie u niet kent, onbegrijpelijk hoe één man dat alles gedaan kan hebben; zou de Leidse astrofysicus Willem de Sitter tegen Lorentz zeggen bij een terugblik op diens carrière.'

Als rector probeerde Lorentz tevergeefs een einde te maken aan de ontgroeningen bij het studentencorps

De leden van het Nobelprijscorps dachten er ruim vijftig jaar eerder hetzelfde over: in 1902 kreeg Lorentz samen met Pieter Zeeman de tweede Nobelprijs in de natuurkunde ooit, voor een verschijnsel dat we nu het Zeeman-effect noemen. Als je dingen in de fik steekt, geven ze een eigen kleur vlam, afhankelijk van het materiaal. Die kleur – de golflengte van het uitgezonden licht – is heel specifiek, en kan je zichtbaar maken als een paar lijnen. Houden we nu een krachtige magneet bij de vlam, dan worden de lijnen breder.

In een prachtig één-tweetje tussen theorie en praktijk adviseerde Lorentz Zeeman om de proef nog eens over te doen, maar dan ietsje anders. Je zou veel losse streepjes moeten zien, in plaats van een paar dikke. Klopte helemaal: in materie zitten blijkbaar kleine deeltjes die licht

kunnen uitzenden, en die een lading hebben. 'Licht-ionen', noemde Lorentz ze. Tegenwoordig zeggen we 'elektronen'. En licht is dus een elektromagnetische golf, kon hij keurig voorrekenen.

Maar wat golft er dan precies? In de zee golft het water, geluidsgolven zijn trillende lucht. Natuurkundigen namen al sinds Christiaan Huygens aan dat er dus een licht-dragende "ether" moest bestaan, onzichtbare, massalozie materie waardoor de lichtrimpelingen kunnen trekken. Einstein had geen ether nodig voor zijn relativiteitstheorie, maar Lorentz kon geen afscheid nemen van het concept.

In Leiden had Lorentz een flinke onderwijslast: behalve aan de aankomende fysici moest hij ook de geneeskundestudenten natuurkunde bijbrengen. In totaal begeleidde hij 25 promovendi, onder wie vier vrouwen. Dat was nogal opmerkelijk in die tijd; de invloed van zijn feministische echtgenote Aletta zal hier een rol hebben gespeeld. Vanaf 1910 was hij in Leiden overigens buitengewoon hoogleraar: de Teylers Stichting in Haarlem wilde dat het Teylers Museum ook een onderzoeksinstituut zou worden, en bood hem een eigen lab en een royaal salaris aan. Ook daar waren er andere zaken die zijn aandacht vroegen: Lorentz was voorzitter van de Solvay-conferenties in Brussel, waar alle grote natuurkundigen van die tijd aanschoven, reisde twee keer naar de Verenigde Staten om college te geven, en probeerde de internationale wetenschap – hevig verdeeld na de Eerste Wereldoorlog – weer bijeen te brengen.

In 1918 kwam daar nog een taak bij: de Zuiderzeecommissie. Minister van Waterstaat Cornelis Lely was de overstromingen zat, en wilde een dijk die Noord-Holland met Fries-

land zou verbinden. Lorentz modelleerde de waterstanden; een jaren durende klus waar hij grotendeels alleen voorstond, omdat hij de enige was die het nog snapte. Einstein zou na Lorentz' dood mopperen dat Nederland de natuurkunde een slechte dienst had bewezen door haar grootste natuurkundige zo lang van het werk te houden. Desalniettemin: Lorentz berekende dat en hoe het kon, en de Afsluitdijk kwam er. In 1953 vielen bij de Watersnoodramp bijna tweeduizend doden in Zeeland, maar niet rondom wat toen het IJsselmeer geworden was.

Lorentz was toen al overleden. De dag van zijn begrafenis, 9 februari 1928, was een dag van nationale rouw, met drie minuten stilte. De trams reden niet, de telegraaf was buiten werking gesteld en er reden extra treinen naar Haarlem. Lorentz' opvolger in Leiden, Paul Ehrenfest, roemde de dienende rol van zijn leermeester, niet alleen aan de wetenschap, maar ook aan de mensheid.

Kortom, Lorentz was, ondanks zijn vasthouden aan de ether, een van de grootste wetenschappers die ons land ooit heeft voortgebracht. Iemand van zijn statuut verdient zonder meer een biografie in zijn ei-

Boven: alle grote natuurkundigen samen met Albert Einstein en Marie Curie. Onder: de tramrijden met drie minuten stilte. De trams red-

men op de Solvay-conferentie van 1927: voorzitter Lorentz zit tussen. Onder: de begrafenis van Lorentz was een dag van nationale rouwen niet en de telegraaf was buiten werking gesteld. Foto's Wikimedia

gen taal (er was al een Franse, maar de auteurs daarvan konden de Nederlandstalige bronnen niet lezen). Twee biografieën tegelijk is dan wel weer wat veel van het goede.

De boeken verschillen in details: was de begrafenisdag in 1928 nou een 'gure dag' (Kox) of een 'mooie winterdag' (Berends en Van Delft)? Was Lorentz nou magna cum laude gepromoveerd of juist zonder enige lof? Aan het eind van de rit is het echter hetzelfde mensenleven, opgetekend aan de hand van groten-deels dezelfde bronnen. Welke van de twee moet je hebben?

Dirk van Delft was, voor hij in Leiden directeur van Museum Boerhaave en hoogleraar wetenschappelijk erfgoed werd, chef van de wetenschapsredactie van *NRC Handelsblad*. Hij heeft daar in elk geval beter van leren schrijven dan Kox. Mooiere zinnen, betere tempowisselingen, scherpere observaties. Daar staat tegenover dat je voor een krantenartikel je *darlings* moet *killen*, maar hij hier blijkbaar geen maat hoefde te houden. De Leidse biografie telt 725 pagina's, meer dan twee keer zoveel als de Amsterdamse.

Dat is zonder meer een indrukwekkende hoeveelheid tekst – ze-

ker als je in het nawoord leest dat hij dat in slechts anderhalf jaar eruit heeft geramd. De lezer zal echter af en toe het gevoel bekruipen dat Van Delft en Berends wel erg graag willen laten zien hoeveel werk ze hebben gericht. Ook nog even het verslag van de onderwijsinspecteur erbij pakken in het stuk over Lorentz zijn tijd aan het Arnhemse HBS: de luchtverversing liet in het schooljaar 1866-1867 blijkbaar te wensen over. Goh. Bij Lorentz' bezoek aan de VS deed hij ook Pasadena aan, maar daar ging wat gesteggel en heen- en weer-geschrijf aan vooraf. Zoiets mag best even aangestipt worden, maar het had ook in één pagina gekund in plaats van zeven.

Uiteindelijk hebben de Leidnaren het beste boek gemaakt, de mooiste uitgave en het rijkste tijdsbeeld. Maar wie gewoon wil weten wie die Lorentz nou eigenlijk was, is beter af bij Kox. Dan hij maar.

Anne J. Kox, Hendrik Antoon Lorentz, Natuurkundige (1853-1928). Uitgeverij Balans, 316 blz. € 25

Frits Berends en Dirk van Delft, Lorentz – Gevierd fysicus, geboren verzoener. Uitgeverij Prometheus, 725 blz. €29,99

Opinie

Alsof een hbo-bachelor helemaal niets betekent

Stop met het claimen van intellectuele immuniteit

De doorstroom van hbo-bachelor naar wo-master is zo makkelijk nog niet, betogen studenten **Madina Faiz** en **Elles van de Ven**. De geringe instroom hbo'ers die er is, kan niet de oorzaak zijn van verschooling.

Regelmatig denk je dat je het ergste over de academische wereld al wel gehoord hebt, en elke keer blij je het mis te hebben. Het overkwam ons toen we *Mare* opensloegen en de column 'Alsof een bachelor niets betekent' van Marit de Roij lezen over de positie van hbo'ers in het wetenschappelijk onderwijs (31 oktober).

Het stuk bekritiseerde met weinig feitelijke onderbouwing en anekdotisch bewijs de (in haar ogen makkelijke) doorstroom van het hbo naar de universiteit en betoogde dat het onderscheid tussen havo/vwo en hbo/universiteit moet worden gewaarborgd. Graag zouden we van de gelegenheid gebruik willen maken om in te haken op alle onjuistheden in dit stuk.

Allereerst verwijst de column naar het zogeheten doorstroomrecht als boosdoener. Echter, deze bestaat niet zoals De Roij verwoordt.

In de artikelen 7.30e en 7.57i van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek staat duidelijk beschreven dat studenten door universiteiten de mogelijkheid moeten krijgen om alsnog aan de toelatingseisen van een masterprogramma te voldoen, mits dat in redelijke termijn haalbaar is. In de praktijk betekent dit dat universiteiten studenten mogen verzoeken een pre-masterprogramma af te ronden om toelating tot een masterprogramma te krijgen.

Ten tweede is de 'makkelijke doorstrooming' in de praktijk een stuk minder makkelijk dan de beschrijving doet vermoeden. Zo moet een student met een afgeronde hbo-opleiding die een vervolgmater wil volgen aan de faculteit geesteswetenschappen in Leiden aan een x-aantal criteria voldoen.

Dit betekent in veel gevallen een gemiddelde van een 7, aanlevering van minimaal 2 aanbevelingsbrieven, een cv waaruit blijkt dat de

student extracurriculaire activiteiten heeft verricht, een TOEFL uitslag van 100 (Test voor Engelse taalvaardigheid; de maximale score is 120), een motivatiebrief en soms een essay.

Studenten die aan al deze criteria voldoen worden ofwel vooralsnog afgewezen, ofwel voorwaardelijk toegelaten mits de student een pre-master programma van 30 of 60 studiepunten afrondt. Een ongemotiveerde hbo'er die aan een (pre-) master begint, snijdt zichzelf in de vingers wanneer het niveau te hoog blijkt. Ook hierdoor vindt al een zekere zelfselectie plaats.

De formaliteiten van selectie leiden tot noch een aantrekkelijke weg, noch een vanzelfsprekende weg voor een student. Dat blijkt ook uit de cijfers van de Onderwijsinspectie uit 2014 en 2018. In 2014 stroomde slechts 6,9 procent van de hbo'ers door naar de universiteit en in 2018 was dat nog steeds een margere 7,3 procent. Het lijkt sterk dat zo'n kleine instroom de detrimente effecten heeft op de kwaliteit van het wo-masteronderwijs waar De Roij over spreekt.

Het financiële kostenplaatje ligt o.a. ten grondslag aan de impopulaire keuze om een wo-master te volgen na een hbo-bachelor. Een TOEFL test kost al gauw een paar honderd euro, een pre-master werd in oude systeem niet altijd vergoed en over de hele linie ben je ook wat langer bezig met je studie. Oftewel: er is überhaupt geen sterke trend van hbo'ers die besluiten om door te studeren.

Is dit kwalijk? Jazeker. Het is belangrijk dat studenten geholpen worden op hun weg naar de arbeidsmarkt. Ook als dit betekent dat iemand met een hbo-bachelor zich verder wil ontwikkelen in het wetenschappelijk onderwijs.

Om dit te verwezenlijken moet er een goede aansluiting zijn en moet het niet ten koste gaan van het bestaande onderwijs op een universiteit. Dit vergt maar twee dingen: kundigheid en gepaste investeringen.

Tevens nog een korte reactie op De Roij's stelling dat een universitaire student ook niet zomaar wordt toegelaten tot het laatste jaar van de mbo-koksopleiding. Dit klopt; een

universitaire student die een aantal jaar in de boeken heeft gezeten en zijn of haar hele studie pasta rood heeft gegeten zal niet veel snappen van wat tijdens de koksopleiding gebeurt. Deze vergelijking met een hbo'er die naar het wo gaat is echter een valse analogie.

Een hbo'er die na het behalen van 240 studiepunten tijdens zijn opleiding communicatie en na het voldoen aan alle formaliteiten een schakeljaar volgt om hierna toegelaten te worden tot de wo-master communicatiewetenschappen zal veel meer overeenkomsten met studiegenoten hebben dan de universitaire student met de aspirant-kok.

Tot slot, de gedachte dat er een duidelijke tweedeling is en moet zijn tussen havo/vwo en hbo/wo is complete nonsens. Uiteindelijk zijn dit ook maar sociale constructen ontworpen om studenten een leidraad te bieden in een bepaalde levensfase.

Zowel de praktijk als onderzoek wijst uit dat intelligentie bij de mens verbonden is aan sociaaleconomische factoren en vrij makkelijk te beïnvloeden is. Er zijn vwo'ers die dankzij bijles voor drie vakken en een examentraining uiteindelijk naar de universiteit kunnen. Het is niet zo zwart-wit als De Roij het ziet, het is een spectrum. Laten we uitgaan van een leven lang leren; daar waar een vwo-student uiteindelijk toch liever een mbo-opleiding afmaakt, kan een laatbloeiende vmbo'er ook prima uiteindelijk promoveren.

Academici moeten maar eens ophouden met het claimen van intellectuele immuniteit. Lof krijgen op de familiejaarfeesten omdat je als 12-jarige een CITO score van 548 had is leuk en hartstikke verdiend, maar wanneer je tien jaar later nog steeds met dit schooladvies staat te zwaaien om je intelligentie te bewijzen wordt het misschien tijd om andere aspecten aan je persoonlijkheid te vinden waar je trots op kunt zijn. Hetzelfde geldt voor een wo-bachelor diploma. Goed gedaan hoor, maar zeker de gymnasiumleerling zal moeten weten dat er meerdere wegen naar Rome zijn.

MADINA FAIZ studeert modern Middle East studies en **ELLES VAN DE VEN** is honoursstudent rechten

Mentoren en eerstejaars verzamelen zich tijdens de El Cid 2018. Foto Michon Leenders

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 28 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3 mavo. *Nederlands, 4 havo. *Engels, 4 havo. *Engels, Nederlands, biologie, brugklas mavo-havo. *Begrijpend lezen, 2 vso. *Engels, brugklas vwo. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Onderwijswinkel Arubapad 2** (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Student assistent gevraagd voor minimaal 1 jaar. Omvang minimaal 2 en maximaal 4 dagdelen per week. Werkzaamheden: assisteren bij de productie van een tekstboek 'Classics of Environmental

de Kattetekop
kinderdagverblijf

2018 REGIO AWARD WINNAAR ZUID HOLLAND*

Ouders beoordeelden ons dagverblijf in een onafhankelijk onderzoek met een **9.1** ⁴⁵ reviews

Het is de 5de keer op rij dat de Kattetekop de Regio Award Zuid Holland ontvangt.

Al ruim 35 jaar hét kinderdagverblijf exclusief voor medewerkers en studenten van de Universiteit Leiden en gelieerde instellingen. Op loopafstand van station Leiden C.S. Open van 07.30 uur - 18.30 uur.

Meer informatie | www.dekattetekop.nl | tel. 071 517 6363

*Reviewplatform Quebble / tevreden.nl

Sciences'. Liefst een gevorderde masterstudent; Voorkeursprofiel: geschiedenis, Engels of klassieke talen met kennis van milieuthema's. Of bèta met historische belangstelling. **Netafgestudeerden** kunnen ook reageren. Sollicitaties per mail naar Prof. J. J. Boersema: boersema@cml.leidenuniv.nl. Inlichtingen 5275650

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Academische Agenda

Prof.dr. K.E. de Visser zal op vrijdag 15 november een oratie houden bij benoeming tot bijzonder hoogleraar, namens de Stichting Het Nederlands Kanker Instituut, bij de faculteit Geneeskunde met als leeropdracht Experimentele Immunobiologie van Kanke, in het bijzonder van het tumor micromilieu. De titel van de oratie is 'Het immuunsysteem: een tweesnijdend zwaard dat sturing behoeft'.

Dhr. W. Elings hoopt op dinsdag 19 november om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Insights from in vitro studies into the feasibility and mechanism of β -lactamase inhibition as potential tuberculosis treatment'. Promotor is prof. dr. M. Ubbink.

Dhr. H. Benonisson hoopt op dinsdag 19 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Mechanisms of melanoma-targeting antibody therapy in mice'. Promotor is prof. dr. S.M. van der Maarel.

Dhr. D.P.A. Wander hoopt op dinsdag 19 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Understanding Anthracines: Synthesis of a Focused Library of Doxorubicin/Aclarubicin - Inspired Structures'. Promotoren zijn prof. dr. H.S. Overkleef en prof. dr. J.J.C. Neefjes.

Dhr. P.J.J. Consten hoopt op dinsdag 19 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschap-

pen. De titel van het proefschrift is 'Uit de suiker in de politiek'. Promotoren zijn prof. dr. H. te Velde en prof. dr. J. de Jong (RUG).

Dhr. Z. Sun hoopt op woensdag 20 november om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'A semisynthetic peptide-metalloporphyrin responsive matrix for artificial photosynthesis'. Promotor is prof. dr. H.J.M. de Groot.

Dhr. O.V. Halaidych hoopt op woensdag 20 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Towards Functional Analysis of Cerebrovascular Cell Types Derived from Human Induced Pluripotent Stem Cells'. Promotor is prof. dr. C.L. Mummery.

Dhr. M. Steudtner hoopt op woensdag 20 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Methods to simulate fermions on quantum computers with hardware limitations'. Promotor is prof. dr. C.W.J. Beenakker.

Mw. B.G. Sibinga Mulder hoopt op woensdag 20 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Cancer detection & visualization'. Promotor is prof. dr. C.J.H. van de Velde.

Mw. L. Grand Moursel hoopt op donderdag 21 november om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Molecular pathology of hereditary

cerebral hemorrhage with amyloidosis-Dutch type'. Promotor is prof. dr. M.A. van Buchem.

Mw. S. Moerman hoopt op donderdag 21 november om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Patients with hip fractures'. Promotor is prof. dr. R.G.H.H. Nelissen.

Mw. M.J. van Hoof hoopt op donderdag 21 november om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Unresolved-disorganized attachment, psychopathology, and the adolescent brain'. Promotoren zijn prof. dr. R.R.J.M. Vermeiren en prof. dr. M.H. van IJzendoorn.

Dhr. R.E. Genders hoopt op donderdag 21 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Basic and clinical features of cutaneous squamous cell carcinoma in organ transplant recipients'. Promotor is prof. dr. R. Willemze.

Dhr. Y. Muniandy hoopt op donderdag 21 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'The use of zebrafish larvae for studying anxiety-like behaviour'. Promotor is prof. dr. M.K. Richardson.

Dhr. E.J.F.M. de Kruijf hoopt op donderdag 21 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Biology of cytokine-induced hematopoietic stem and progenitor cell mobilization'. Promotor is prof. dr. W.E. Fibbe.

V.V.A.O.
Leiden **80**
jaar

UITNODIGING

Aan alle leden en andere belangstellende vrouwen voor de feestelijk diner van ons 16^e Lustrum op zaterdag 14 december 2019, van 10.00 - 20.00 uur bij La France, Rhijngeesterstraatweg 43 in Oegstgeest

Thema: Stereotyperingen, vroeger en nu
Met lezingen (en discussie o.l.v. Nelleke Schoemaker)

Vrouwentypes en mannezaken
door Alkeline van Lenning

Stereotypering en technologie
door Mirella Visser

Een foto-expositie, workshops, een lustrumboekje, koffie, lunch & zeer feestelijke proeverij!

Kosten voor het gehele programma: € 60,-

Aanmelden kan via:
www.vvao.nl/afdelingen/afdeling/?name=Leiden

De vereniging voor hoger opgeleide vrouwen (VVAO) biedt in Leiden al 80 jaar waardevolle ontmoetingen, inspirerende lezingen en activiteiten waar ook vrouwen van nu hun geest en hart aan ophalen en hun voordeel mee kunnen doen.

Een vitaal en interessant netwerk van vrouwen: iets voor jou?

Was vroeger de VVAO nodig om vrouwen in de academische wereld te steunen in hun werk en carrière, nu zijn we vooral een vereniging met een brede variëteit aan activiteiten en onderdeel van een regionaal en landelijk netwerk.

Leden delen hun kennis, we organiseren excursies en verschillende soorten netwerkactiviteiten.

Je krijgt zo de kans om vrouwen van verschillende leeftijden, in verschillende levensfasen en met brede maatschappelijke ervaring in een scala van kennisgebieden te ontmoeten. Hoe interessant is dat!

Brengen en halen: je bent vrij om mee te doen aan wat bij jou past, en er is ruimte om nieuwe zaken te initiëren.

Nieuwsgierig geworden? Wil je eens kennismaken? De laatste nieuwsbrief ontvangen. Deelnemen aan ons 80-jarig jubileum op 14 december 2019? Kijk op de website www.vvao.nl bij Afdeling Leiden of mail naar: leiden@vvao.nl

V.V.A.O.
Leiden

LITERAIR
TALENT
OPGELET!

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD

Mare

Boekhandel
Kooyker

Win € 250 met de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd

Ook dit jaar weer: de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd! Win €250, €75 of €50 aan boekenbonnen. Extra bonusvoordeel: de winnaar maakt kans op de titel 'de nieuwe studentenauteur van Nederland' én een contract bij een uitgeverij. Stuur je verhaal (van maximaal 1500 woorden) voor 6 december naar: redactie@mare.leidenuniv.nl Deelname is alleen voor Leidse studenten.

Goedkeurder nr. 9 zegt: opnieuw

Het is onaanvaardbaar dat nieuwe medewerkers zonder salaris zo lang in de wacht staan

Pogingen om de afdeling personeelsadministratie efficiënter te maken hebben een averechts effect, ervaart **Carolien van Zoest**. 'Zullen we dan maar yogacoaches aanstellen?'

De term *operational excellence* leerde ik onlangs van een vriendin die bij een andere universiteit werkt, en ik herkende het meteen. Wat betekent het?

In theorie: het efficiënter maken van processen binnen een organisatie. In de praktijk:

1. Ondersteunend personeel wegbezuinigen en hun werk laten doen door hoogbetaalde medewerkers; ter ondersteuning een helpdesk inrichten met medewerkers die geen bevoegdheden hebben.
2. Constateren dat er veel fouten worden gemaakt. Tijdelijk meer helpdeskmedewerkers aanstellen.
3. Vaststellen dat de werkdruk in de organisatie (inclusief de helpdesk) hoog is. Duur betaalde interim-managers/deskundelingen/yogacoaches aanstellen om de werkdruk te helpen verlichten?

Vandaag constateer ik andermaal dat het *Personnel Shared Service Centre* (PSSC) van de Universiteit Leiden in fase 2 zit – alle goede wil en inzet van de medewerkers ten spijt. Dat wil ik echt benadrukken: ik word altijd zeer vriendelijk te woord gestaan door de helpdesk en de personeelsadviseur.

De Goedkeurders

Ruim een maand geleden begon ik een poging om de aanstelling van een gastmedewerker weer actief te krijgen. Een medewerker die al heel lang in het universitaire systeem zat, maar niet op de goede manier.

Vier weken nadat ik de aanvraag heb 'voorbereid' (in het systeem gezet), en nadat hij door 8 personen is gezien en goedgekeurd, tikt de 9e goedkeurder hem naar mij terug met (vrij vertaald) de mededeling: 'begin maar opnieuw'. Terwijl goedkeurder nr. 2, die vier weken min één dag geleden aan zet was, de aanvraag had goedgekeurd.

Deze twee goedkeurders zitten allebei bij PSSC, ertussen zitten nog budgethouders, mandaathouders, personeelsadviseurs en controllers. Volgens goedkeurder nr. 9 moet het 'wijziging op een bestaande registratie' zijn, en geen 'nieuwe registratie'. Ja, zoiets had ik al in het opmerkingenveld gezet: de medewerker zit wel in het systeem, maar komt er niet uit, de 'wijziging' kan dus onmogelijk ingevuld worden. Klinkt als: *computer says no*.

En dit is niet de eerste keer dat me zoiets overkomt. De vorige keer ging het om een betaalde fulltime aanstelling. Tijdens de zomervakantie belde ik een paar keer naar de PSSC-helpdesk om te vragen of het verwerken van de aanvraag goed ging. Het ging goed.

Toen de tijd begon te dringen, belde ik dagelijks met de PSSC-helpdesk. Het ging goed, het contract zou op tijd komen. Totdat drie dagen voor de ingangsdatum het bericht kwam dat de aanvraag verkeerd was, vrij vertaald: 'begin maar opnieuw'; verwerking kost vier weken.

Mijn dagelijkse telefoontjes werden intenser. De verschillende medewerkers bleven me vriendelijk en professioneel te woord staan, waar-

'Computer says no!' Scene uit de Britse komedieserie *Little Britain*. Foto BBC

voor hulde – in hun plaats had ik mijn geduld allang verloren.

Ik bleef dagelijks bellen totdat de medewerker het contract had. Met de juiste ingangsdatum (met terugwerkende kracht) en andere details. Die episode kostte mij veel frustratie en veel tijd, en de aan te stellen medewerker minstens zoveel frustratie plus onzekerheid over inkomen.

Vooraf dat laatste is kwalijk: iemand verwacht op een bepaalde datum aan een (tijdelijke) baan bij de universiteit te beginnen, stemt andere werkzaamheden en inkomensbronnen daarop af, en wordt vervolgens zonder salaris in de wacht gezet. Ik vond het onaanvaardbaar.

In een andere situatie gaat het om een onbezoldigde gastmedewerker. Iemand die onbetaald nuttig werk verricht, maar – zolang de aanstelling niet geregeld is – geen werkend account voor het computernetwerk heeft, en dus ook geen email, toegang tot netwerkschijven, enzovoorts.

Dat maakt het voor mij weer lastiger om samen met de gastmedewerker aan ons project te werken, zoals we al jaren doen. Deze keer geen onzekerheid over inkomen. Uitsluitend praktische problemen, waarvan de tijdelijke oplossing mij weer tijd en frustratie kost. En dan heb ik het nog niet gehad over het

uitleggen van de stand van zaken aan de gastmedewerker.

Computer says no

Ik overweeg nu om mijn soort-van-diplomatieke houding te laten varen, maar een klacht indienen moet weer bij dezelfde helpdesk, denk ik, en ik wil de vriendelijke medewerkers er niet mee opzadelen – dat hebben ze niet verdiend. Bovendien levert het werk op, waardoor het in orde maken van aanstellingen niet sneller gaat. Gebaseerd op eerdere ervaringen durf ik te wedden dat de reactie op zo'n klacht luidt: 'Uw vraag is afgehandeld, dit ticket is gesloten'.

Dankzij drie mailtjes over het ticket 'gastmedewerker' weet ik een uurtje later dat het systeem klaar is om mijn nieuwe aanvraag – pardon: wijziging – in behandeling te nemen. Meteen doen dus.

Misschien kan ik het dan van me af zetten en me op ander werk richten. Volgende week, als de gastmedewerker er weer is om aan ons project te werken, ga ik uitleggen dat het verwerken van een 'wijziging op een bestaande registratie' gewoonlijk vier weken kost. Het goede nieuws is dat het dus een paar weken voor de kerstvakantie geregeld moet kunnen zijn. Of zou-

den we die paar weken speling toch nodig hebben?

Naast de aanvraag 'gastmedewerker' had ik vier weken geleden ook een aanvraag voor een 'vrijwilliger' in het systeem gezet. Ik had nog geen mailtje over een ticket 'vrijwilliger' gekregen, maar nu ik in het systeem zit, zie ik dat de status van die aanvraag is gewijzigd. Goedkeurder nr. 5 tikt de aanvraag 'vrijwilliger' naar me terug, en verzoekt een vrijwilligersovereenkomst bij te voegen. Dat moet lukken: ik had hem al een keer bijgevoegd als pdf.

Maar wacht even, in de twee maanden tussen formeel einde vorige overeenkomst en formeel begin nieuwe overeenkomst zijn de regels voor vrijwilligers kennelijk gewijzigd. Ik heb geen notificatie van deze verandering of instructie over de nieuwe regels ontvangen.

De vrijwilliger gaat dezelfde werkzaamheden uitvoeren als onder de vorige overeenkomst, sterker nog, de vrijwilliger heeft in de tussentijd maanden trouw doorgevrijwilligd. Maar goedkeurder nr. 5 verzoekt me nu om de app 'Inhuren van zelfstandigen' te gebruiken, een soort gecomputeriseerde vragenlijst. Resultaat: 'U kunt contact opnemen met uw personeelsadviseur om de functie/

rol van de externe medewerker te bespreken.' Klinkt als: *COMPUTER SAYS NO*.

Omgaan met werkdruk

Ik durf ondertussen niet na te denken over de vraag hoe het loopt bij instituten die per jaar tientallen mensen aanstellen of verlengen als medewerker, gastmedewerker, student-assistent en noem maar op. Gokje: de secretariaatsmedewerkers daar hebben geen tijd om een brief naar *Mare* in te zenden. Te hoge werkdruk. Over de werkdruk bij PSSC maak ik me geen illusies. Ik hoor telkens dat het daar vreselijk druk is. Gokje: de medewerkers moeten hun werk verrichten met een systeem dat (nog) niet optimaal ingericht is. Dat zal ze wel veel tijd en frustratie kosten.

Geen idee of de Universiteit Leiden ook de term *operational excellence* hanteert. Het principe wordt in ieder geval succesvol toegepast bij PSSC. Zullen we dan maar een paar yogacoaches aanstellen om werknemers beter te leren omgaan met werkdruk? Ik geef me hierbij alvast op voor de cursus zonnegroet.

CAROLIEN VAN ZOEST is secretaris/redacteur bij het Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten

Drinking beer boosted apartheid

The tarnished history of breweries in Namibia

Today, Namibian beer is the most powerful symbol of an independent nation, but up to fifty years ago, it was one of apartheid's most powerful instruments.

BY SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK When Tycho van der Hoog (26) was looking for a topic for his dissertation for his research master in African Studies, his supervisor said: beer.

"I thought it was a joke", Van der Hoog smiles, but he soon found that "whole libraries were dedicated to the subject" when he visited Namibia to do field research and investigate the archives. "It was a story waiting to be told. I walked into the archives – there's never anyone there – and almost choked on the clouds of dust."

He spoke to "key figures in the beer industry", sifted through the archives and discovered a dark past. "Namibia Breweries, the only brewery in Na-

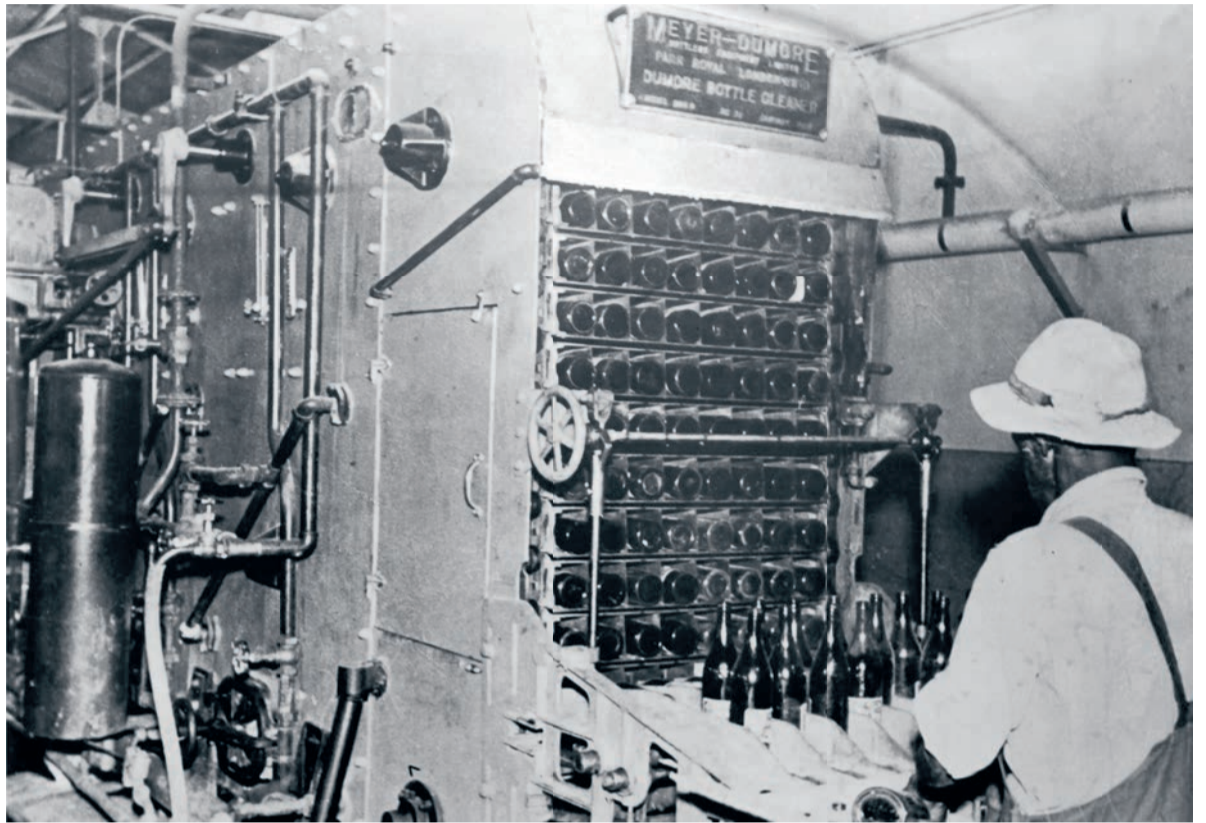
mibia, was officially founded in 1920, when the country was a mandated territory of South Africa.

At the time, an agreement was made with the League of Nations (the United Nation's predecessor, ed.) that the black population was not allowed to drink beer, or have beer in their possession. It was even laid down by law, strictly enforced by the white Afrikaners, and anyone caught with beer was fined or sent to prison, a regular occurrence.

"Nearly 58 per cent of all criminal cases concerning black people involved alcohol, while drinking illegally constituted 89.4 per cent of all fines."

Moreover, the law meant that black people brewed beer illegally. However, the government was aware of that too: in the space of six months, government officials discovered 352 illegal breweries, all of which were destroyed.

Much time and manpower was needed to enforce the law, and its

Brewing equipment in the Felsenkellerbrauerei. Photo Namibia Breweries

German Schutzgruppe, drinking beer. Photo National Archives of Namibia

enforcement grew increasingly complicated as time passed. "You see, there were more and more interracial marriages, so beer vendors could not see whether someone was really black or not", Van der Hoog explains. In addition, the black population brewed their beer from a very wide variety of products, including dried peas, a very popular food. "So, if a black person wanted to buy dried peas, the shops were ordered by the government to say that they were out of stock. Of course, that didn't go down too well with the shopkeepers."

In the fifties, the government introduced a compromise: every township was allowed a "beer hall" where black people were permitted to drink "kaffir beer". "It was extremely humiliating: it was tasteless and very watery beer." Besides, the profits went to the apartheid state. "So drinking it meant boosting apartheid. It was a depressing idea."

The law was only abolished in 1969.

"It was a radical change. Out of nowhere, countless makeshift bars, shebeens, appeared: extremely rickety places with corrugated steel

roofs. People still go there to drink beer." In 1990, Namibia was given its independence. "Nowadays, it's the country's most important industry", remarks Van der Hoog. "Beer is a source of pride for the Namibians. It wins golden medals in competitions every year, often scoring better than German breweries. Namibia is a real beer country."

Tycho van der Hoog, *Breweries, Politics and Identity: The History Behind Namibian Beer* Basler Afrika Bibliographien, 128 pp., €25

Why we don't want freedom of choice

The nihilism of Netflix

Nolen Gertz believes that Friedrich Nietzsche's ideas can be applied to today's technology. "Tinder is the enjoyment of cruelty."

BY VINCENT BONGERS "I'm not someone who gives happy little talks about technology", says American philosopher Nolen Gertz from the University of Twente. "At conferences, I'm usually the bad guy who points out the holes in the idea that devices and apps will lead us to Utopia."

Which is exactly what he did recently at Leiden's tech conference, Brave New World. "In my opinion, Friedrich Nietzsche described what's going on very well." This nineteenth-century German philosopher wrote about nihilism, which, in short, is the belief that nothing is important and that life has no purpose. Nietzsche regarded nihilism as a huge threat.

Although in his day, there was no "swiping" or "liking" as we know it, Nietzsche's ideas can be applied to developments in modern technology, Gertz writes in his book *Nihilism and technology*, which was published last year.

"He warns that we do all we can

to avoid thinking about our own humanity. We tend to resist life and to become distracted from what is truly important. We want to be entertained in an attempt to get away from ourselves. That's also why we design apps, devices and streaming services in a particular way."

A good example of this is how Netflix works, Gertz explains. "Netflix and chill is a euphemism for an invitation to have sex. Of course, it's funny that the corporation promptly started using it in their marketing campaign, but what I find particularly fascinating is how consumers use Netflix. Initially, the company presented itself as a gigantic library of films you could choose from. But then Netflix realised that people don't want to choose. Viewers prefer the recommendations and the autoplay feature. We want the corporation to decide what we watch. We want to escape the freedom of choice because it's hard to choose."

According to Gertz, the idea that we can reduce our world to a number of problems that can be solved with technology is gaining popularity. "Problems that were partly caused by the use of the previous generation of technology. It's a vicious circle, we just don't realise it. We see technol-

ogy almost as something that's superior to human beings. We rely on computer coding. Algorithms are required to solve problems for us, biased and inefficient humans. It's a dangerous development when every decision we make is based on an algorithm. They have their failings and prejudices too, just like the people who design them. But it's easy to lay the blame on computers then. It means that life is a problem that can be fixed by an app."

Applications tell you how live your life. "The smartwatch on your wrist determines how many steps you should take in a day. The device says 10,000, but there's no foundation for that number. It just sounds good. It could just as easily be 5,000 steps or 15,000."

Gertz claims that some apps expose the nasty side of humans.

"It's obvious with Tinder. Nihilism is booming on Tinder. It's supposed to be a dating app, but the figures give a different perspective. Very, very few swipes result in a date. The thrill is that you have the power to judge people. The tendency to enjoy cruelty, that's what Nietzsche thought was worrying about nihilism."

But don't recent developments,

like those concerning Facebook, show that a large number of these "slavish" humans are quite critical of technology? Mark Zuckerberg and Twitter's boss Jack Dorsey are frequently in the dock.

"That's right, but our criticism is focused on the wrong thing," says Gertz. "We are not pointing the fin-

ger at ourselves; we're pointing to those corporations. In fact, it's not even Facebook we're angry with, it's Zuckerberg. But he's only the symbol of an underlying problem. It's nonsense to rebel against Twitter and Facebook by saying they're not social and don't really connect people. The problem is us, the users."

En nu snel: BANG WORDEN!

De Angstfabriek leert je hoe bedrijven munt slaan uit een bange samenleving

Politici, bedrijven, media en lobbyisten: overal om ons heen wordt angst als middel ingezet om de burger ergens toe te bewegen. In de Angstfabriek kom je meer te weten over het mechanisme daarachter. 'Bezoekers moeten inzien hoeveel angst er wordt gezaaid.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Klimaatverandering, terroristische aanslagen, *fake news*, massamigratie en privacy-schending: het zijn onderwerpen waar we niet alleen geregeld over horen, maar die ons ook angst aanjagen. Dat zegt Critical Mass, een stichting die tentoonstellingen, installaties en games ontwikkelt over 'schurende' onderwerpen in de samenleving.

Een van die installaties is de Angstfabriek in Den Haag, een omgebouwde portakabin in het Huijgenspark, vlak bij station Hollands Spoor. Theatermakers en escaperoombouwers werkten mee aan de opzet.

'Het doel is onze bezoekers te laten nadenken over de hoeveelheid angst die er om ons heen wordt gezaaid, wie daar baat bij en last van hebben en welke effecten angst heeft op ons als individu en als samenleving', vertelt communicatiemedewerker van Critical Mass Chanu Autar.

Het idee hiervoor komt van Hiske Arts, de projectleider van de Angstfabriek. 'Zij was ontzettend gefascineerd door alle angstberichten die ze overal tegenkwam, vanuit bedrijven, activisten, politici en media', vertelt Autar. 'Laatst

bijvoorbeeld, toen zag ze flesjes water waarbij stond: 'Zorg dat je heel de dag voldoende drinkt' onder het mom van 'voorkom uitdroging'. Dat flesje kostte wel drie euro. Op die manier zetten bedrijven angst in om mensen tot aankoop te bewegen', aldus Autar.

De bezoeker begint zijn bezoek in het 'angstlab', een VR-ruimte waar hij een VR-bril krijgt opgezet die een nieuwsvideo afspeelt. Die video is een echt nieuwsitem geweest, maar is wel gedramatiseerd door iets andere montage en spannende muziek. Een apparaatje dat op de bezoeker wordt aangesloten, maakt een EEG-meting van de hersenen, meet het onderhuidse zweet en de hartslag. Zo krijgt elke bezoeker een indicatie hoe angstig hij of zij hiervan wordt.

Ook mag de bezoeker even achter de montagetafel van een fictief nieuwsmedium plaatsnemen om een nieuwsitem te maken. Wie kiest voor het onderwerp klimaatverandering, moet daar beeld bij kiezen dat goed de sfeer verbeeldt (bijvoorbeeld een zielige ijsbeer), een passende toon van de nieuwslezer kiezen (emotioneel en aangeslagen of opgewonden en verhit) een passende kop maken 'die de boel meteen op scherp zet' en er een dramatisch muziekje onder plaatsen.

'Dit is een van de doeltreffendste onderdelen', vindt acteur Gary Blufpand, die de directeur van de Angstfabriek speelt. 'Het doel is om een feitelijk nieuwsbericht te veranderen in een overtuigend angstbericht. Met minimale middelen kun je een nieuwsfeit heel beangstigend maken.' Maar, erkent

Blufpand, de NOS zou hij niet van zulke praktijken willen betichten. 'Ik zie het vooral bij krantenkoppen, die zijn soms overdreven bangmakend.'

Verderop in de container staat een lopende band met pakketjes. Daarin zitten - zogenaamd - acht veiligheidsproducten, die wel echt bestaan maar nog niet in Nederland op de markt zijn. 'De bezoeker moet hier vier producten van kiezen waar hij prioriteit aan geeft om in te zetten in de maatschappij', legt Blufpand uit.

'Ze kunnen onder meer kiezen

uit een antiwiegendoodmatras, een protestdrone die traangas schiet op betogers en een 3D-printer waarmee je thuis wapens kan produceren.'

De vraag die hier wordt opgeworpen: vergroten die producten nu de veiligheid van de maatschappij, of toch vooral de angst?

Blufpand: 'Mijn personage, de fabrieksdirecteur, beweert dat hij de maatschappij helpt met het verspreiden van angst. Hij kapitaliseert het, maar vindt ook dat een bange samenleving leidt tot een veilige samenleving.'

En wie bang is, koopt graag producten om zich veiliger te voelen, zegt Autar. 'Er is een veiligheidsindustrie ontstaan die steeds verder groeit. Maar een bange samenleving is ook een gepolariseerde samenleving. Als onze bezoekers de fabriek uit lopen, hopen we dat zij beter zijn geworden in het herkennen van angstcommunicatie en dat ze zich ertegen kunnen wapenen.'

De Angstfabriek in Den Haag van 13 november 2019 t/m 31 januari 2020, Huijgenspark. Tickets vanaf €10.

'Antiwiegendoodmatras of de traangasdrone?' Foto Taco van der Eb

Oud-Grieks mens-erger-je-nieten

Studenten oudheidkunde reconstrueerden stokoude bordspellen

Welke spelletjes deed men in de Oudheid? Farao's hielden van ganzenborden. Toetanchamon kreeg zelfs bordspellen mee in zijn graf.

DOOR SUSAN WICHGERS Wat deed Toetanchamon als hij zich verveelde? Nou, ganzenborden, blijkbaar. Studenten van de master *classics and ancient civilizations* reconstrueerde het favoriete bordspel van de farao en drie andere spellen uit de oudheid. Zondag organiseren ze in het Rijksmuseum van Oudheden een spelletjesmiddag.

'We kregen de opdracht om een thema te zoeken en daar wetenschappelijk onderzoek naar te doen, met een praktische outlet voor een breder publiek', zegt student Anne van den Maagdenberg (25). 'Het leek ons leuk om spelletjes te nemen - kijken of ze dat in de oudheid ook al deden.'

Dat deden ze. Vier spellen hebben de masterstudenten gereconstrueerd, waarvan er zondag drie gespeeld kunnen worden.

'Pente Grammai is Oud-Grieks, het lijkt een beetje op mens-erger-je-niet', vertelt Van de Maagdenberg. 'Het Romeinse *Ludus latruncularum* is wat tactischer, een combinatie van dammen en schaken. Je moet pionnen gevangen nemen.'

Zelf doet Van den Maagdenberg de richting Egyptologie en recon-

'Verbazingwekkend: duizenden jaren oude spellen zijn nog steeds leuk om te doen.' Foto Taco van der Eb

strueerde het spel *Senet*. 'Dat heeft wel wat weg van ganzenbord. Er is ook een vakje waar je, als je erop landt, weer een paar stappen terug moet.'

Senet is ruim 5000 jaar oud. Dat

ze toen al spellen deden, weten we bijvoorbeeld omdat er bordspellen in graven zijn gevonden. 'Toen ik het spel ging onderzoeken, kwam ik erachter dat Toetanchamon het mee had gekregen in zijn graf', ver-

telt Van den Maagdenberg. 'De bekendste farao speelde het dus ook.'

'En in de muur van Adrianus in Engeland hebben ze *Ludus* in steen gekerfd gevonden, met spelstukken erbij, weet Inge Booister (25).

'Dat is ook al duizenden jaren oud, blijkt uit een gedicht waarin het wordt genoemd. Soldaten speelden het toen.'

Hoe dat precies ging, is niet bekend. 'De regels die wij hebben gemaakt zijn niet dé spelregels', zegt Booister. Van den Maagdenberg: 'Net als met een studentenspel als mexxen hield iedereen er zijn eigen regels op na.'

Om de bordspellen uit te proberen, hebben ze eerst met hun groepje een testmiddag gehouden. 'Je kunt die regels wel leuk bedacht hebben, maar je hebt geen idee of dat in de praktijk wel werkt. Misschien duurt een spel veel te lang of is het saai', vertelt Van den Maagdenberg. 'We waren eigenlijk best verbaasd, dat spellen die zo oud zijn nog steeds leuk zijn om te doen.'

Het RMO zag er wel wat in, in de oudheidsspelen. 'Ze wilden er al eerder iets mee doen, maar het was er nooit van gekomen', zegt Booister. 'Nu hebben wij het onderzoek al gedaan, dat scheelt.' Samen met het museum bedachten de studenten de spelletjesmiddag. 'En we organiseren een *Senet*-toernooi', lacht Van den Maagdenberg. 'Dat wordt dan het eerste Nederlands kampioenschap *Senet* ooit.'

Spellen uit de oudheid
Zondag 10 november, 13.00
Rijksmuseum van Oudheden

Het Clubje

In het wild duiken met zeehonden en kreeften, of in een zwembad met een heel zware bal: 'Ik kom voor de rare ervaring.' Foto Marc de Haan

'Je kunt zeepaardjes zien!'

Leidse Studenten Duikvereniging

Lisa van Zuijlen (21, biologie): 'LSD staat voor Leidse Studenten Duikvereniging.'

Manon van der Zwart (21, rechten en criminologie): 'Wat er leuk is aan duiken? Je kunt zeepaardjes zien!'

Lobke Kortleven (22, biologie): 'Het coolste wat ik onder water heb gezien is een octopus die sperma spuit.'

Esther Blik (29, industrial ecology): 'Voor mij is het een pigmee-zeepaardje, ter grootte van een vingerkootje, en een wrak op meer dan dertig meter diep waar je doorheen kon duiken.'

Van Zuijlen: 'We hebben iets meer dan honderd leden. Biologen zijn wel in de meerderheid maar we hebben ook andere studies.'

Tara Pijpers (19, archeologie): 'Ik ben gaan duiken omdat ik onderwaterarcheologie wil gaan doen.'

Mark van den Bosch (22, wiskunde):

'Ik vind het bijzonder dat je onder water kunt ademen.'

Amber Mulder (23, geometics): 'Ik ben heel erg fan van haaien en heb wel eens gedoken met *bull sharks om me heen*.'

Van der Zwart: 'Of we wel eens à la Freek Vonk aangevallen zijn? Nee, alleen schijnaanvallen: dat er een vis op je afzwemt en op het laatste moment wegdraait.'

Van Zuijlen: 'Bij LSD houden we de drugsgrappen erin. Onze commissies hebben ook drugsnamen: het Waanzinnig Interessante Evenementen Team (WIET), Potentieel Actief Dan wel Duikend Onder water Samen zijn (PADDOS), de commissie die de duikdagen organiseert, en de eXtra Technische Commissie (XTC).'

Kortleven: 'Op maandag en donderdag zijn de borrelavonden. Op donderdag

hebben we een uur in een zwembad om te duiken of baantjes te trekken.'

Van Zuijlen: 'Duiken kan overal, maar we doen het vooral in Zeeland, waar we vijf keer per jaar op weekend gaan. Hoe de Leidse grachten er onder water uit zien? Oh, dat zou ik echt niet willen weten. Er zijn wel mensen die de Leidse wateren hebben getrotseerd, zoals tijdens de El Cid. In zout water heb je wat meer wild leven, zoals krabben, kreeften en met wat geluk een zeehond of zeepaardje. In zoet water heb je bijvoorbeeld meervallen.'

Van der Zwart: 'Ik ben heel blij dat ik die nog nooit heb gezien.'

Blik: 'Mijn eerste brevet haalde ik in een jaar, daarmee mag je vrij duiken.'

Van den Bosch: 'Ik moet nog steeds één duik plannen voor mijn tweede duikbrevet. Je moet een vierkant en driehoekjes

zwemmen door alleen naar je kompas te kijken. Voor het eerste brevet doe je de *basic stuff*, voor je tweede brevet moet je nachtduiken, stromingsduiken en diep duiken. 's Nachts zie je veel meer. Kreeften en inktvisjes zijn dan veel actiever dan overdag. Ze gaan dan jagen.'

Van Zuijlen: 'Naast duikactiviteiten hebben we ook film-, pool-, spelletjes- en feestavonden. Vanavond spelen we onderwatervoetbal: vier tegen vier, met een heel zware bal op drie meter diepte. Alles speelt zich af in slow-motion en je kunt met de bal een salto doen.'

Haye Geukes (25, industrial ecology): 'Ik heb al onder water gefrisbeed maar nog nooit gevoetbald. Ik neem denk ik veel lood mee zodat ik goed bij de grond blijf. Ik kom voor de rare ervaring.'

DOOR VERA ARNTZEN

Column

Knappe Rat

Je kent het wel, je checkt uit op Leiden Centraal en ziet er al een stuk of drie op het Stationsplein staan. Je probeert druk je lijken op je telefoon, je OV op te bergen in je portemonnee of zogenaamd iets te zoeken in je tas... Maar helaas.

Of ze je nou een abonnement willen aansmeren of je niet-zo-eenmalig willen laten doneren voor een of ander goed doel, je komt niet om ze heen. Met een beetje geluk weet je de piranha-blik van een straatverkoper te vermijden, maar als je pech hebt en je toch één seconde blikken met een van deze gladde nekken kruist en je passen vertraagt, is het voorbij.

'Ik ben maar een arme student, sorry.' 'Ik heb haast.' 'Ik doneer al.' *Seen it, been there, done that.*

Al je sterke en niet zo sterke smoesjes worden doorgeprikt voordat je één keer met je ogen knippert. Het lijkt wel alsof er 'Ik lieg! Guilt-trip mij!' op je voorhoofd staat. 'Oh, dan loop ik toch een stukje met je mee?' 'Maar we hebben hele voordelige pakketten, hoor!' 'Oh echt? Wat doneert u precies?'

Nog voordat je aardig maar vastberaden kan antwoorden met nee, of – minder aardig, maar even vastberaden – dat het de desbetreffende Nigel helemaal geen anjer aangaat hoeveel je al doneert, merk je op dat je zojuist de grootst denkbare fout in het universum hebt gemaakt. Je bent stil gaan staan. Shit. Nigel grijnst, hij weet het ook. In je hoofd hoor je sirenes loeien, alarmbellen afgaan en zie je rood-blauw zwaailicht.

Zelf heb ik mijn titel van professioneel ontwijker-van-straatparasieten verdiend nadat ik door schade en schande heb geleerd wat het betekent om een gesprek aan te gaan met een van deze ratten. Ik had, helaas voor mij, op een donkere dag te maken met een heel knap exemplaar, en onderschatte de invloed die Knappe Rat op me zou hebben volledig.

Knappe Rat vroeg me namelijk of ik even met hem wilde praten, omdat hij nog maar tien minuten hoefde te werken en hij geen zin meer had om nog heel veel te doen. Totaal beïnvloed door het uiterlijk van Knappe Rat besloot ik dat ik de flauwste niet was, en stemde in.

Tien minuten later bleef ik achter zonder het telefoonnummer van Knappe Rat, maar mét een proefabonnement op *De Gelderlander* – terwijl ik al meer dan een half jaar in Leiden woonde.

Ongetwijfeld zegt dit hele voorval meer over mijn naïviteit en algehele domheid dan over de persoonlijkheid van Knappe Rat, maar om mezelf en mijn portemonnee in de toekomst te beschermen, heb ik toen besloten om voor de rest van mijn leven bitter te zijn naar alle straatverkopers. Hoe mooi ze ook mogen zijn.

MAIA DE QUAY is student rechten

Bandirah

